

законодавством нашої держави, якщо законодавчий орган доручає розробити законопроект, то саме доручення є моментом, з якого розпочинається робота по підготовці законопроекту. Стадія початку процесу розробки законопроектів у нашої державі взагалі не регламентована. Єдиним нормативно закріпленим моментом цього етапу є вищезазначене положення регламенту. На краше відрізняється у цьому питанні процес законотворення в розвинутих державах, який вже на цій стадії детально описаний і нормативно закріплений. Таким чином, найкращий спосіб підготовки законодавчого тексту полягає в роботі над ним на двох стадіях: розроблення наукової концепції та формулювання тексту на основі обраної концепції. На цих стадіях залишається проблема відкритості законотворчого процесу, яка існує в нашої державі.

Крім того, відчутна гостра необхідність оперативного прийняття законодавчого акту, який би регулював питання процедури, організаційних і техніко-юридичних правил розробки законів міністерствами, виходячи з того, що згідно п.12 статті 92 Конституції України організація і діяльність органів виконавчої влади визначається на рівні закону. Дієвим інструментом у цьому сенсі мав би стати дотепер не прийнятий закон «Про закони і законодавчу діяльність» передбачений ч. 1, ст. 90 Регламенту Верховної Ради України, який дозволить попередньо визначитись з основними положеннями та принципами ще на стадії законопроекткування та забезпечить гарантування врахування попередньо встановлених вимог до змісту законопроектів, який акумулює і впорядкує усі складові щодо принципів, напрямів, мети, завдань, організаційно-правових форм, методів здійснення законодавчої діяльності.

Використані матеріали:

1. Богачова О.В. Законотворчий процес в Україні: проблеми вдосконалення / автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Богачова О. В.; Інститут законодавства Верховної Ради України. - К., 2006. - 24 с.
2. Гарилов О.А. Стратегия правотворчества и социальное прогнозирование / О.А. Гарилов - М.: Интерпракс, 1993. - 128 с.
3. Про Регламент Верховної Ради України: Закон України від 10.02.2010 № 1861-VI // Відомості Верховної Ради України. - 2010. - № 14-15; № 16-17. - Ст. 412.
4. Машок А.Р. Законотворчий процес: поняття та основні його стадії // Концепція розвитку законодавства України: Матеріали наук.-практ. конф., травень 1996., Київ. - К., 1996. - 495с.
5. Шаповал В. Теоретичні проблеми реалізації Конституції України / В. Шаповал // Право України. - 1997. - № 6. - С. 3 - 12.
6. Терлецька І. С. Законопроекткування в Україні :теоретико-правові аспекти: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / І. С. Терлецька. -Київ,2011. - 20 с.
7. Писаренко С. Законопроекткування: Програма співробітництва між Міністерством юстиції Канади та Міністерством юстиції України. - К, 1999. - 230с.
8. Богдэнор В. Ограниченная власть. (О процедурах в британском парламенте) / Народный депутат. М., 1991. - №5. - С.119 - 125.
9. Гаевский И.А. США: законодательная власть // Представительная власть. - 1995. - №5. - С.53 - 57.
10. Кодзіма К. Хоріцу га декіру маде (До появи законодавства). - Гьюсей, 1979. - 35с.

*Попович Терезія Петрівна
викладач кафедри теорії та історії держави і права
юридичного факультету
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

НОВИЙ ЗМІСТ ПОНЯТТЯ «ДЕМОКРАТІЇ» В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Практика розвитку суспільства протягом останніх двох тисячоліть засвідчує стійку тенденцію утвердження загальних цивілізаційних демократичних цінностей у більшості

сучасних держав. Одночасно реалізація демократичних ідеалів, визначених у міжнародно-правових документах та перенесення у національний правопорядок шляхом закріплення у конституціях, ускладнюється негативними соціальними явищами (до прикладу, корупція, низький рівень політичної та правової культури тощо).

Актуальність досліджуваної теми полягає у тому, що демократія, пройшовши тривалий шлях еволюції, та маючи свою багаторічну традицію, поступово оновлює своє сутнісне наповнення. Динамічний процес цивілізаційних трансформвань і вихід у економічні лідери низки держав з авторитарним типом державного управління обумовили потребу пошуку нової парадигми демократії в умовах розвитку глобалізованого світу.

Так, глобалізація у її сучасному варіанті має наслідком «переформатування» структури сучасного світу, а в результаті цього – коригування національних систем державного управління, зміни стратегій економічного, політичного та духовного розвитку. При цьому процес усвідомлення глобалізації як правового феномену лише розпочинається. До прикладу, професор університету Мадриду (Іспанія) Франциско Лапорта глобалізацію розглядає як складний і тривалий процес людської взаємодії, що долає встановлені державні кордони і визначає існування політичних, економічних, культурних і соціальних відносин, які піднімаються над локальними, регіональними і національними обмеженнями для створення умов нової транснаціональної цивілізації. Одночасно формування багаторівневого міжнародного правопорядку (як глобальних стандартів у сфері передовсім захисту прав людини) після Другої світової війни стало однією з передумов для глобалізації в інших сферах [1, с. 111].

Є й інша позиція щодо поняття феномену «глобалізація», під яким розуміють процес розширення, поглиблення та прискорення світового співробітництва, що зачіпає всі аспекти сучасного соціального життя – політику, економіку, культуру, фінанси, духовну сферу, в ході якого світ перетворюється в єдину глобальну систему. Для багатьох глобалізація асоціюється також з почуттям політичного фаталізму й постійної загрози того, що істинні масштаби сучасних соціальних та економічних змін перевершують здатність національних урядів або громадян контролювати або здійснювати супротив цим змінам. Крім того, глобалізація стимулює соціально-економічну активність, непов'язану з територією, шляхом утворення субнаціональних, регіональних та позанаціональних економічних зон, механізмів управління й культурних комплексів, що може посилювати «локалізацію» і «націоналізацію» суспільств [2, с. 17].

Так званий «глобальний перехід до демократії», під яким у спеціальних дослідженнях розуміють «світовий політичний процес, який збільшує кількість демократичних держав і якісно змінює всю систему міжнародних відносин» [3, с. 30], пов'язується з постсоціалістичною трансформацією в країнах Центральної та Східної Європи й у колишньому Радянському Союзі. В Східній Європі й на Балканах, за винятком Югославії, після повалення соціалістичного ладу, до влади прийшли переважно сили, які перебували поза панівними режимами, тоді як у Росії, більшості колишніх союзних республік (окрім країн Балтії) владні пости посіли представники партійної, комсомольської, радянської номенклатури. При цьому сутність моделі прямого переходу до демократії полягає у тому, що після краху комуністичного (тоталітарного) режиму в країні починає встановлюватися режим електоральної (процедурної) демократії, який поступово консолідується і згодом переростає у ліберальну демократію [4, с. 45].

За висновками Freedom House, такий варіант продемонстрували Польща, Естонія, Словенія, Словаччина, Угорщина, Литва, Латвія, Чехія, які вже стали вільними країнами з консолідованими демократичними режимами [5]. До успішної трансформації цих країн слід додати їх вступ у НАТО та ЄС – міжнародні організації, які висувають до своїх членів високі вимоги щодо додержання політичних свобод і громадянських прав та демократичності методів здійснення публічної влади у суспільстві. Особливості такого переходу полягають у тому, що минає дуже короткий строк між легалізацією опозиції, запровадженням нефасадної багатопартійності та проведенням вільних конкурентних виборів.

У результаті включення електорального механізму в цих країнах сформувалися дуальні партійні системи, коли урядову владу отримують то право-, то лівоцентристські коаліції. Згодом комуністичні партії перетрансформувалися у соціал-демократичні.

Зауважимо, що до чинників, які зумовили подібний перебіг подій, слід віднести наступні:

По-перше, в усіх цих країнах тоталітарні режими привнесені «ззовні». Антирежимні заворушення, наприклад антикомуністичне народне повстання в Угорщині (1956 р.), «празька весна» у Чехословаччині (1968 р.), події у Польщі (1979–1981 рр.), свідчать про те, що суспільна свідомість цих країн не сприймала комуністичні режими як власні. Ці режими насаджувалися завдяки тиску СРСР, але коли під час «перебудови» цей тиск послабився, режими зазнали краху. Для створення масового опору режиму в більшості цих країн відбулося насильницьке приєднання до комуністичних партій соціал-демократичних, але ідеї останніх проникли всередину партій, що постійно породжувало реформістські тенденції.

По-друге, усі ці країни належать до західнохристиянської (католицько-протестантської) культурної цивілізації, на основі якої зародилися ідеї гуманізму, лібералізму та представницької демократії. Для них мета трансформації полягала у поверненні до початку свого цивілізаційного розвитку. Завдяки цьому цивілізаційний контекст зумовив певні політико-культурні традиції.

По-третє, тоталітарні режими у цих країнах функціонували від 1941 до 1951 р., унаслідок чого свідомість старшого покоління формувалася в дототалітарний період. Наявність цього покоління у повсякденному житті спричинила те, що в цих країнах не стався культурний розрив із тототалітарним минулим.

Більш ніж десятирічний досвід посткомуністичного демократизаційного переходу засвідчує, що успіхи та невдачі у здійсненні країнами лібералізації та демократизації не є випадковістю. Вони зумовлені низкою причин, на перше місце серед яких аналітики ставлять відмінності у спадщині тоталітарного минулого [6, р. 38–39].

Таким чином, основною умовою глобалізації є формування єдиного політичного простору, який, у свою чергу, повинен забезпечити вироблення єдиної політичної мови, що б слугувала основою взаєморозуміння між світовими культурами. Без цього політичний діалог цивілізацій залишається на рівні номінальних конструкцій і в жодному разі не зможе виступати реальною політичною практикою ефективного розвитку держав у XXI ст.

Глобалізація у сфері такого феномену як «демократія» сприяє стандартизації цього напрямку та забезпечує особі можливості захисту своїх прав як на рівні держави, так і на наднаціональному та міжнародному рівнях. Глобалізацію необхідно розуміти як довготривалий, що існує протягом багатьох століть, процес засвоєння людством позитивних ідей справедливості, добра, загального блага у різних сферах суспільних відносин, що в подальшому отримали нормативне закріплення у внутрішньому законодавстві держав та в міжнародному праві. Власне у такому контексті глобалізація фактично ототожнюється з процесом становлення та розвитку інституту демократії.

Використані матеріали:

1. Лемак В. Функції сучасної держави: новий зміст в умовах глобалізації / В. Лемак, О. Лемак // Публічне право. – 2011. - №1. – С. 108-115
2. Чорна Н.В. Глобалізація і демократизація сучасного світу: їх взаємозв'язок і взаємозалежність / Н. В. Чорна // Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. – 2008. – №829. – С. 17-22
3. Немчинова Т. С. Глобальный переход к демократии и внешняя политика государства (на примере Российской Федерации): дисс. ... кандидата юрид. наук: 12.00.01 / Немчинова Т. С. – Санкт-Петербург, 2007. – 141 с.
4. Романок О. І. Посткомуністичні трансформації: системний аналіз структурних особливостей / О. І. Романок // Вісн. Харк. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. Сер. Питання політології. – Х., 2009. – № 839, вип. 14. – С. 40–49.
5. Map of Freedom in the World; 2013 Edition [Електронний ресурс] // Freedom House.– Режим доступу:

Ревуцька Ірина Емілівна
викладач кафедри цивільного права
юридичного факультету

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ДІТЕЙ НА УКРАЇНІ

В даній статті автор ставить перед собою завдання розкрити та проаналізувати сучасні проблеми захисту прав дитини які виникли в даний момент на Україні. Захист прав дитини є одним з найважливіших напрямків діяльності держав, які входять до міжнародної спільноти. Актуальною є проблема захисту прав дитини і для України, де протягом останніх років відбувається бурхливий процес державотворення, а на сьогоднішній день ще й кризова ситуація на сході країни. Проблема захисту прав дитини існує в кожній країні світу незалежно від ступеня її соціально-економічного розвитку, державного ладу та інших чинників, здатних впливати на становище людей в даній країні.

Проте, конкретні питання, які виникають у процесі захисту прав дитини в тій чи іншій країні, можуть мати свою специфіку, притаманну лише даній країні, або групі країн і не актуальну для інших.

Так, наприклад, проблема залучення дітей до участі у збройних конфліктах і бойових діях та безпосередньо їх захист до сьогодні не була актуальною для України. І саме через це виникає ряд проблем з законодавчим забезпеченням врегулювання даного питання. Проте до 2014 року України виступала лише у ролі приймаючої сторони для дітей-біженців та тих, що виявилися залученими до воєн у їх рідних країнах.

Більше того Комітет ООН у справах дітей схвально оцінив зусилля держави у сфері забезпечення найкращих інтересів дитини. Україна досягла стабільного прогресу щодо захисту прав дітей, зокрема щодо зниження дитячої смертності; збільшення кількості дітей у прийомних сім'ях (а не в інтернатах); зниження чисельності відмов від новонароджених тощо. На цьому тлі Комітет чітко закликає уряд України реформувати соціальну сферу задля захисту прав дітей та протидії насильству і жорстокому поводженню (у тому числі сексуальної експлуатації) щодо них.

На при великий жаль збройний конфлікт на Сході України звів нанівець результати, яких Україна досягла, а саме: фактичне подолання безпритульності, розвиток усиновлення та прийомних сімей, підтримка матерів і дітей у складних життєвих обставинах тощо та в свою чергу загострив ті проблеми, які ще не були вирішені (поширення соціально небезпечних та інфекційних хвороб, скорочення програм імунізації, загострення жорстокості та насильства щодо дітей та у дитячому середовищі, погіршення доступу до послуг освіти, охорони здоров'я та соціальної сфери). Підвищився ризик зростання соціального сирітства. Управління Верховного комісара ООН з прав людини серед інших виокремлює наступну проблему: чоловіки, які підтримують «ДНР» та «ЛНР», перешкоджають дружинам, у т.ч. із малими дітьми, покидати зону конфлікту[1]. Додатково бойовики забороняють переміщення дітей за межі контрольованих ними територій Луганської та Донецької областей, крім РФ[2]. Це свідчить про те що виникла складна ситуація з питань евакуації дітей з території проведення антитерористичної операції. Наступна нагальна проблема з системою реєстрації народжень та правосуддя у справах неповнолітніх[3]; діти піддаються насильству з боку збройних груп, їх безпосередньо залучають до бойових дій. Залучення ж дітей до участі у збройних конфліктах суперечать частинам 2-й та 3-й статті 38 Конвенції ООН про права дитини в якій, зокрема, зазначено: «Держави – сторони вживають всіх можливих заходів щодо забезпечення того, щоб особи, які не досягли 15-річного віку, не брали безпосередньої участі у воєнних діях». «... При вербуванні з числа осіб, які досягли 15-річного віку, але